

מנהיגות יהודית
08

מנהיגות בשרשרת הדורות

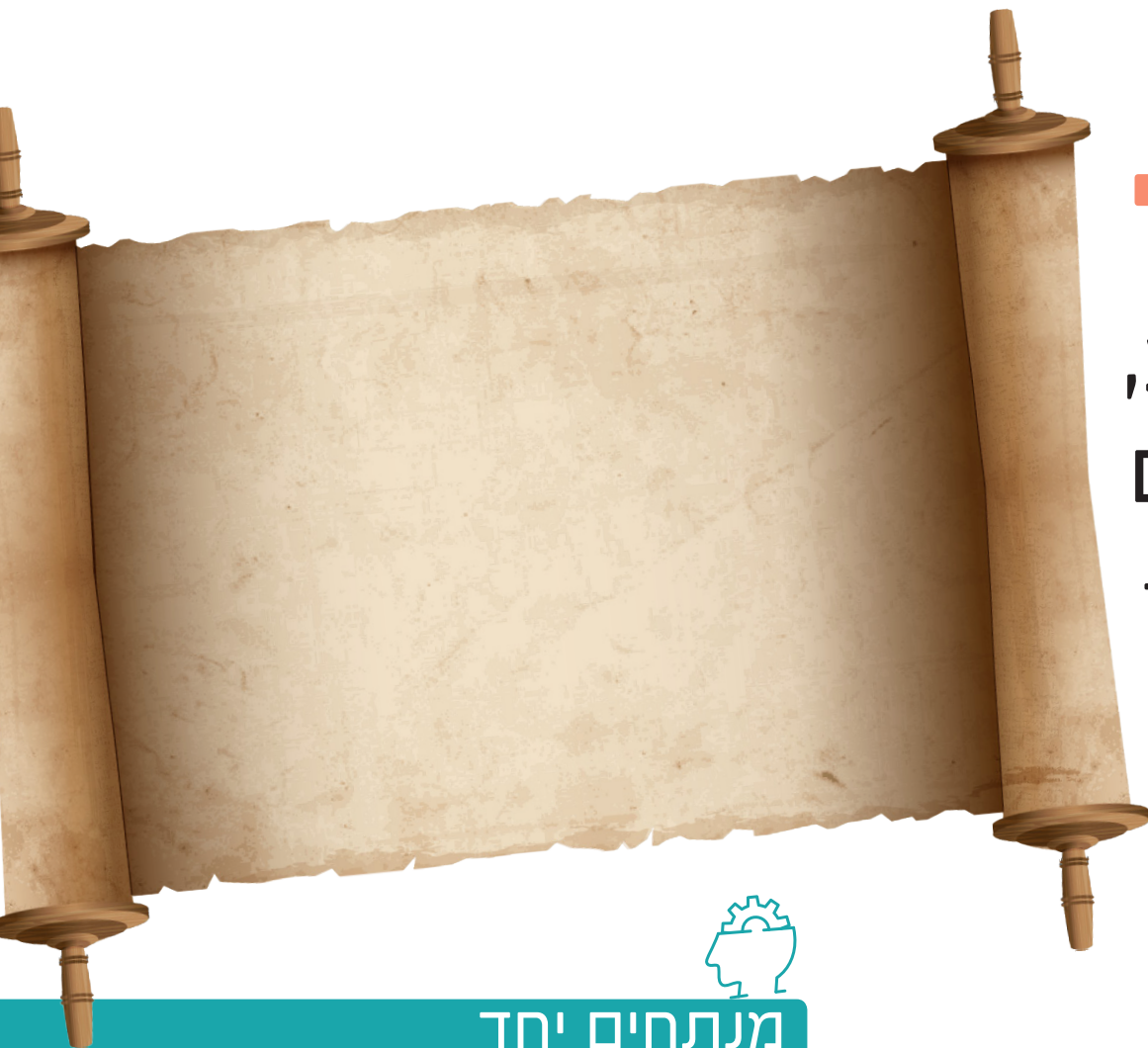
יש לי מושג פרקי אבות

מסכת אבות נקראת גם פרקי אבות, הוא שמה של מסכת משניות הכוללת חמשה פרקים (פרק ו' איננו חלק מקורי מהמסכת)

מסכת אבות בנויה ממאמרים קצרים של חכמי המשנה – התנאים, כאשר בדרך כלל המאמר המובא הוא המוטו לחיים של אותו תנא, וניתן לראות בו תמצית של השקפת עולמו הייחודית. בין המשניות שבמסכת, ניתן למצוא אמרות ידועות כגון "סייג לחכמה שתיקה", "אמור מעט ועשה הרבה", "אם אין אני לי מי לי", "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" ועוד.

בקהילות ישראל נהגו לקרוא
פרק מפרקי אבות בכל שבת
בחודשי הקיץ.
במצגת זו נעסוק בפרקי מנהיגות
הנלמדים מהמשנה הראשונה
בפרקי אבות.

משה קיבל תורה...

מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינִי, וּמִסֵּרָה לַיהוָשֻׁעַ,
וַיהוָשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים
מִסֵּרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הֵם אָמְרוּ
שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: הָיוּ מְתוּנִים בַּדִּין, וְהֶעֱמִידוּ
תַלְמִידִים הָרַבָּה, וַעֲשׂוּ סֵג לַתּוֹרָה
(אבות, א, א)

מנתחים יחד

★ מדוע כתוב כי משה קיבל תורה מיסיני?

ולא מהקדוש-ברוך-הוא?

★ האם יש הבדל בין הניסוח הקיים:

'ומסרה' לבין אם היה כתוב 'ונתנה'?

מה הקשר?

האם לדעתכם יש קשר בין חלקי המשנה?

מעמד הר סיני

מדוע מעמד הר סיני נחשב אחד מיסודות
האמונה היהודית?

כיצד בחג הפסח – שחגגנו זה
עתה – עובר המסר מדור
לדור?

מטיבי לכת?

מוזמנים לעיין במדור 'להעשרה'
המופיע בדף ההנחיות. צירפנו
שם מאמר מרתק בנושא...

שרשרת מסירת התורה משמים לארץ

משה רבינו

איש האלוקים

קיבל את התורה מהשמיים

יהושע

נער לא ימיש מתוך האוהל

מנהיג את העם מתקופת ניסים שמיימיים אל
הארץ – חיים גשמיים על פי התורה

זקנים

זקן – זה קנה חכמה

חכמת חיים מתוך ניסיון והתנסות

נביאים

חזון וראיית התכלית

מתוך דבקות בתכלית וקיום רצון ה' בעולם

אנשי כנסת הגדולה

כנסת הגדולה היה בית דינו של עזרא הסופר, ששימש כמוסד העליון של חכמי ישראל מימי עזרא ונחמיה ועד אמצע כהונת שמעון הצדיק (משנת ג'תי"ג ועד לכל המאוחר שנות ג'ת"ס). הם תפקדו כהנהגה רוחנית, מחוקקים וסדרי ועורכי אחרוני ספרי התנ"ך ומסדרי התפילות.

עיקר תפקידם של אנשי כנסת-הגדולה היה לרכז את דבר השם ולהתאימו למצב החדש שבו אין נבואה. דהיינו - המצב שבו אין יותר מי שבכוחו להתאים וללמד כל דור ודור לפי ענינו, אלא עם שלם יוכל לנהוג מעתה בדרך של קבע, אחידה ורציפה.

אנשי כנסת-הגדולה עשו כעולה זו באמצעות התקנות והסייגים שחידשו והוסיפו, ולפיכך הם הפרק האחרון בשלשלת מסירת התורה המופיעה במשנה, שלשלת שנהפכה לקבועה ואחידה לכל העם ולכל דור.

מתוך החושך בא האור

"אמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה? שהחזירו עטרה ליושנה. אתא (בא) משה אמר 'האל הגדול הגבור והנורא'.

אתא ירמיה ואמר "נכרים מקרקרין בהיכלו איה נראותיו?" לא אמר נורא.

אתא דניאל אמר "נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו?" לא אמר גיבור.

אתו אינהו (הגיעו הם – אנשי כנסת הגדולה – ואמרו) ואמרו: "אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שכוּבש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים ואלו הן נראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות" (יומא סט, ב)

שלושה יסודות לעם

הם אמרו שלשה דברים: הוו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סג לתורה

וכן נמסר הלימודים הללו מנביא לנביא, עד חגי, זכריה ומלאכי, שהיו סוף הנביאים והתחלת אנשי כנסת הגדולה, הן מאה ועשרים גדולי הדור, וביניהן כמה נביאים, שעלו מהגולה עם עזרא, שראו שהנבואה פוסקת ואין גודר גדר ועומד בפרץ, לכן תיקנו תקנות הרבה וסייגים הרבה לשמירת התורה (תפארת ישראל – אבות א).

שאלה לדיון

כיצד שלושת היסודות הללו מהווים בסיס לעם היהודי?

מיהו דיין?

"הגיד לך אדם מה טוב ומה הי' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך.
(מיכה, ו, ח)."

הדבר הראשון שאלוקים דורש מכולנו הינו עשית משפט צדק. להיזהר שמה שנמצא אצלנו מגיע לנו ואמור להיות שלנו, ומה שלא – לא. הדיינים העמלים לברר את הצדק והיושר מצווים שלא להיחפז. עליהם לדון בשום שכל ובהתבוננות, ואף לאחר שנראה להם כי הגיעו למסקנה, צריכים לעצור, "לישון על זה לילה", ורק אחר כך, אחרי עיון מעמיק, לפסוק.

מלבד ההתייחסות לדיינים היושבים על כס המשפט, למדו המפרשים (תפארת ישראל ועוד) כי משנה זו מתייחסת לכל אדם באופן פרטי. החלטות צריכות להתקבל ביישוב הדעת, לאחר בחינת הפרטים כולם ותוך שימת לב לכל התוצאות האפשריות. כל אדם הוא דיין לעצמו, וכל אחד מצווה להיות מתון בכל דיון מחדש.

הלכה נפסקה במשנתנו כדברי בית הלל. מוטלת עלינו החובה להעביר את דעתנו והשקפותינו הלאה, לכמה שיותר אנשים. גם כאן, כמו בהוראה הקודמת, דברי חכמים אינם פונים דווקא לראשי-ישיבות ולפוסקי-הלכה מפורסמים. דברי חז"ל פונים לכל אחד ואחד מאיתנו. כולנו מעמידים תלמידים, במשפחות שלנו, בקהילות שלנו ובכל מקום בו רואים אותנו ואנו יכולים לתת דוגמה אישית.

כל אחד מאיתנו נקרא להעמיד תלמידים הרבה, לדאוג שאורחות חייו וערכיו יהיו מודל לחיקוי לכל סובביו ומכריו.

למי להעביר את המסר?

בית שמאי אומרים: אל ישנה אדם אלא למי שהוא חכם ועניו ובן אבות ועשיר. ובית הלל אומרים: לכל אדם ישנה שהרבה פושעים היו בהם בישראל ונתקרבו לתלמוד תורה ויצאו מהם צדיקים חסידים וכשרים (אבות דרבי נתן, נוסחא א, פרק ג)

סייגים וגבולות

כאשר מוסרי התורה, חכמי כל דור ודור, מרגישים שיש צורך לתקן דברים נוספים על מנת לשמר את הוראות התורה כתקנתם, מחויבים הם לגדור ולתקן כדי לוודא את המשך המסירה כתקנה. התורה אקטואלית ומחייבת את כל הדורות במידה שווה, והאחריות המוטלת לפתחי החכמים היא לוודא את קיומה תמיד. "עשו משמרת למשמרתי".

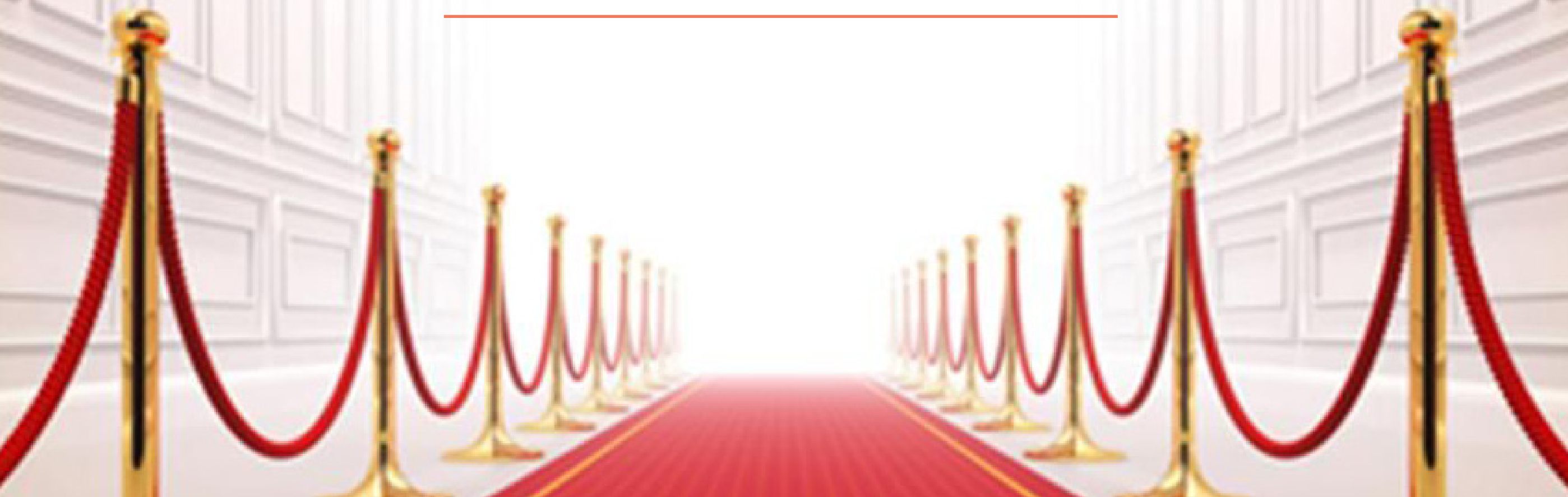
הוראה זו, כקודמותיה, פונה גם לאיש הפרטי. כל אחד מאיתנו מכיר את חולשותיו ואת המקומות המועדים אצלו לנפילה. 'עשו סייג!' קוראים לנו חכמים. זהו את נקודות התורפה ותכננו מראש כיצד לא להיכנס למקומות שהיציאה מהם בשלום אינה בטוחה.

צידה לדרר

בשלשלת מסירת התורה עקבנו אחרי המעבר מהשמים לארץ,
מהתורה האלוקית אל יישומה היומיומי בחיי המעשה

כיצד לדעתכם עובר מסר זה בדברי אנשי כנסת הגדולה?

קודם ככה!

רוצים עוד?
סרקו והצטרפו
ל"אחים לנפש"

© כל הזכויות שמורות ל"אחים לנפש"